

Η γραμμή σαν χωρικό στοιχείο

Εισηγητής/Εισηγήτρια – Ιωάννα Κανάρη Παπαδοπούλου
Εκπαιδευτικός Μέσης Εκπαίδευσης
Σχολιάστρια - κα Παπαριστοδήμου Έφη

Σκοπός του σεμιναρίου

είναι η γνωριμία με τις βασικές έννοιες Σχεδιασμού και Ζωγραφικής σε σχέση με τη γραμμή.

μέσω των Χωρικών εννοιών και Γνωστικών λειτουργιών Προσοχής και Αντίληψης που εξασκεί το μάθημα της Τέχνης

- το παιδί οριοθετεί τον εαυτό του
- αντιλαμβάνεται τη σχέση του σώματός του σε σχέση με τα αντικείμενα γύρω του
- προσπαθεί να προσανατολίσει τον εαυτό του και τους γύρω του και
- αρχίζει να έχει αντίληψη του τρισδιάστατου χώρου που το περιβάλλει

«Η γραμμή είναι ένα σημείο που πάει βόλτα»

Paul Klee

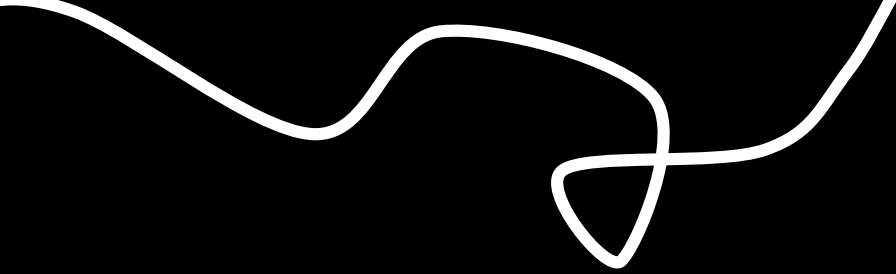

Γενικά

Η γραμμή είναι ένα από τα επτά στοιχεία σχεδιασμού. Θεωρείται από πολλούς το πιο βασικό στοιχείο για την τέχνη, στην οποία παρουσιάζεται ως ένα κινούμενο σημείο....

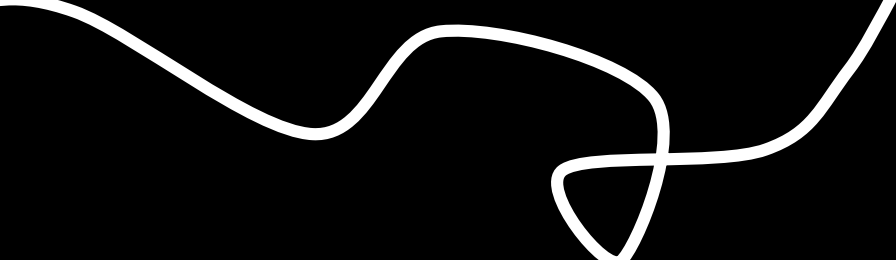
Η έμφυτη χρήση της γραμμής είναι όταν χρησιμοποιείται για να οριοθετήσει ένα θέμα. Από τον καιρό που είμαστε παιδιά ξεκινούμε δημιουργώντας περιγράμματα.

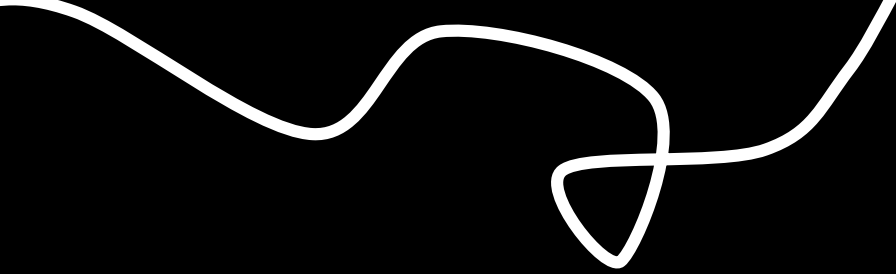
Το περίγραμμα δημιουργεί χώρους και αντικείμενα βοηθώντας τα άτομα οποιασδήποτε ηλικίας να οικοδομήσουν νοητικά την έννοια του χώρου. Οι εικαστικές τέχνες υλοποιούνται μέσα σε χώρο πραγματικό ή προβολικό και πραγματώνονται μέσα από χρώματα, μορφές και σχήματα.

Κατά συνέπεια η γραμμή ως ο πρωταγωνιστής της όλης σύνθεσης δίνει την δυνατότητα στο άτομο να οριοθετήσει τους χώρους, τα αντικείμενα και το περιβάλλον του/της. Επίσης μέσω αυτού τοποθετείται χωρικά και χωρίς να το καταλαβαίνει ανακαλύπτει τον εαυτό του.

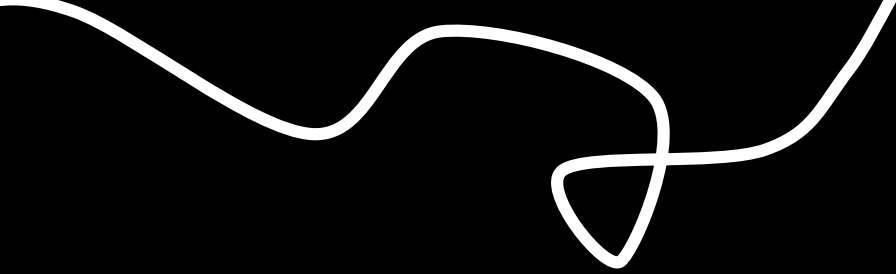
«Πρέπει να ξέρεις να βλέπεις για να μπορείς να περιγράψεις. Πρέπει να ξέρεις να ακούς για να μπορείς να αφηγείσαι. Μα για να βλέπεις και να ακούς πρέπει να ξέρεις να αισθάνεσαι».

Πράγματι με τις αισθήσεις τα άτομα αντιλαμβάνονται τον κόσμο γύρω τους και γι' αυτό είναι σημαντικό από νηπιακή ηλικία να αφήνονται στο να δημιουργούν αβίαστα και χωρίς προκαθορισμένο αποτέλεσμα. Από το πρώτο ασυνείδητο μουτζούρωμα μέχρι το δημιούργημα κάθε σπουδαίου καλλιτέχνη φανερώνονται τα αισθήματα κυριαρχίας στο χώρο.

Το παιδί της προσχολικής ηλικίας βρίσκεται σε μια φάση της ζωής του όπου προσπαθεί να οικοδομήσει τον κόσμο γύρω του και μετά σιγά σιγά προσπαθεί να εντάξει τον εαυτό του στον κόσμο, να βρει τη θέση του και στη συνέχεια μεγαλώνοντας είναι έτοιμο να αμφισβητήσει τα ήδη υπάρχοντα, να χαλάσει, να κτίσει, να γίνει εκείνος ο καινούργιος κόσμος.

Ως εκπαιδευτικοί πρέπει να κάνουμε τα παιδιά οποιασδήποτε ηλικίας να νοιώθουν καλά με τον εαυτό τους και στα εικαστικά αυτό επιτυγχάνεται με την εξάσκηση των λεπτοκινητικών τους δεξιοτήτων. Σιγά σιγά αναπτύσσεται η επιδεξιότητα του χεριού και η ακρίβεια του ματιού. Μαθαίνει να εργάζεται με λεπτομέρεια, αποκτά σταθερότητα και ανεξαρτησία στις κινήσεις του, καλλιεργείται η μνήμη, η παρατηρητικότητα, η ικανότητα συντονισμού και πετυχαίνοντας τα σωστά αποτελέσματα επέρχεται η εμπιστοσύνη στον εαυτό του.

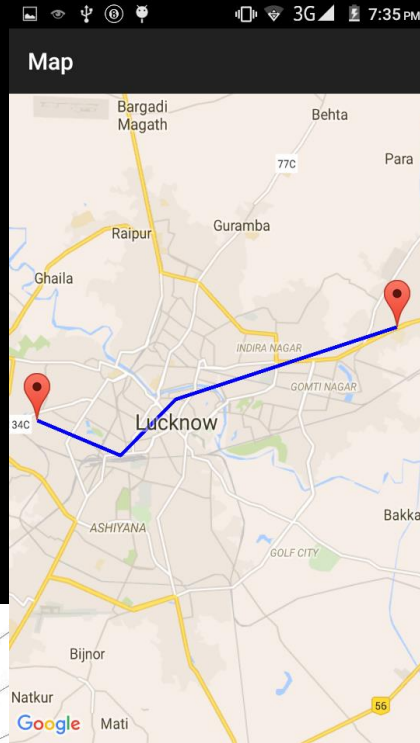
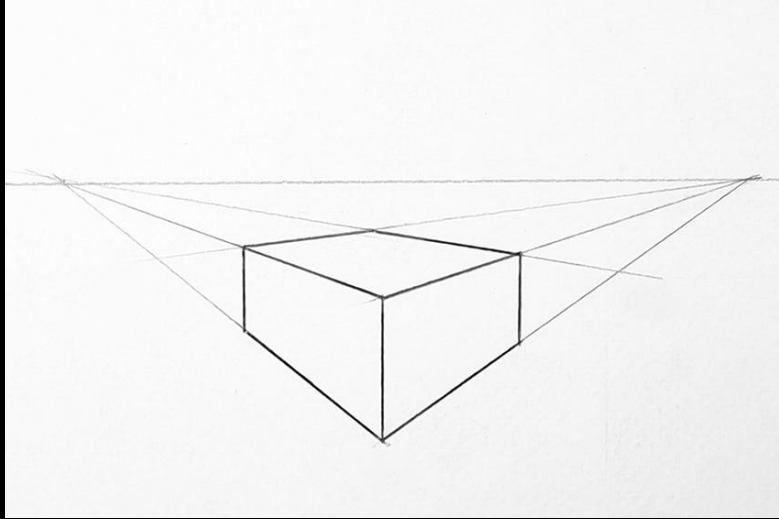
Ας ξεκινήσουμε από την αρχή όμως...

σημείο

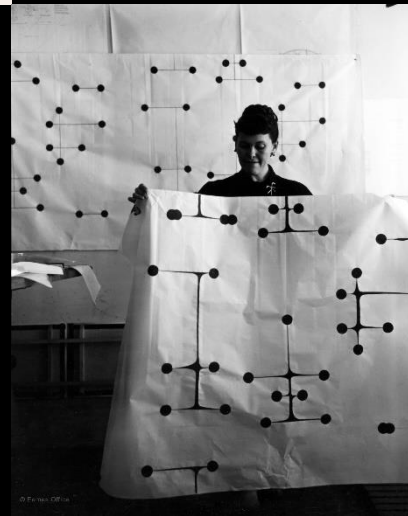
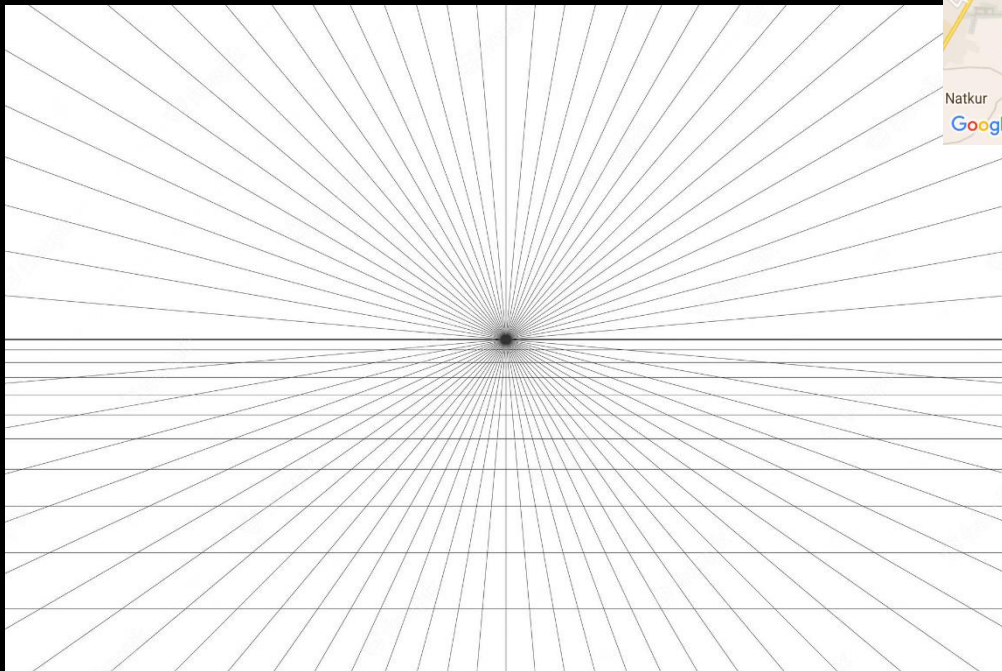
«Το σημείο στον χώρο είναι οντότητα που έχει θέση, αλλά δεν έχει διαστάσεις (μήκος, πλάτος ή ύψος). Είναι κατά συνέπεια μηδέν διαστάσεων, δηλ. αδιάστατο. Περιέχει την έννοια της θέσης, της ύπαρξης, αλλά δεν έχει μετρήσιμα στοιχεία.»

Σημείο μπορεί να χαρακτηριστεί μια μπάλα, μια κουκκίδα χρώματος, το φεγγάρι, ακόμα και η γη από μακριά. Ακόμα και το ίδιο το άτομο αποτελεί ένα σημείο το οποίο υπάρχει στο χώρο και χρησιμοποιεί ασυνείδητα τον εαυτό του ως σημείο αναφοράς για τον προσανατολισμό του στο χώρο. Γύρω από το κάθε άτομο δημιουργείται ένα σύστημα σημείων τα οποία συνδυασμένα μεταξύ τους δημιουργούν φόρμες και σχήματα που δίνουν μορφή στο χώρο.

Σημεία σε χάρτες δημιουργούν διαδρομές, σημεία τοποθετούνται για να δώσουν την ψευδαίσθηση του βάθους, καλλιτέχνες χρησιμοποιούν τα σημεία για τη δημιουργία μοτίβων κοκ.

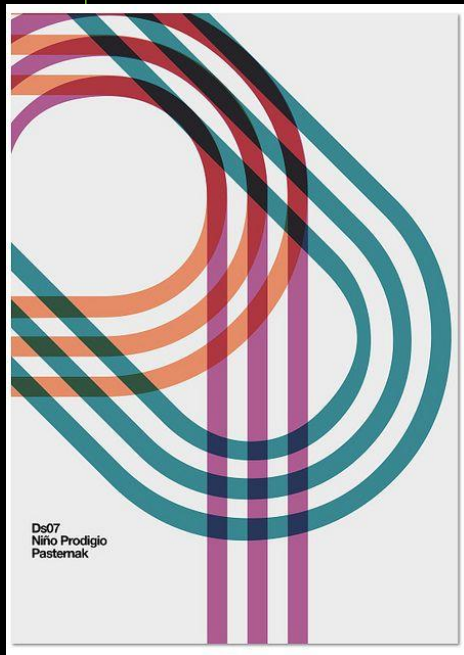
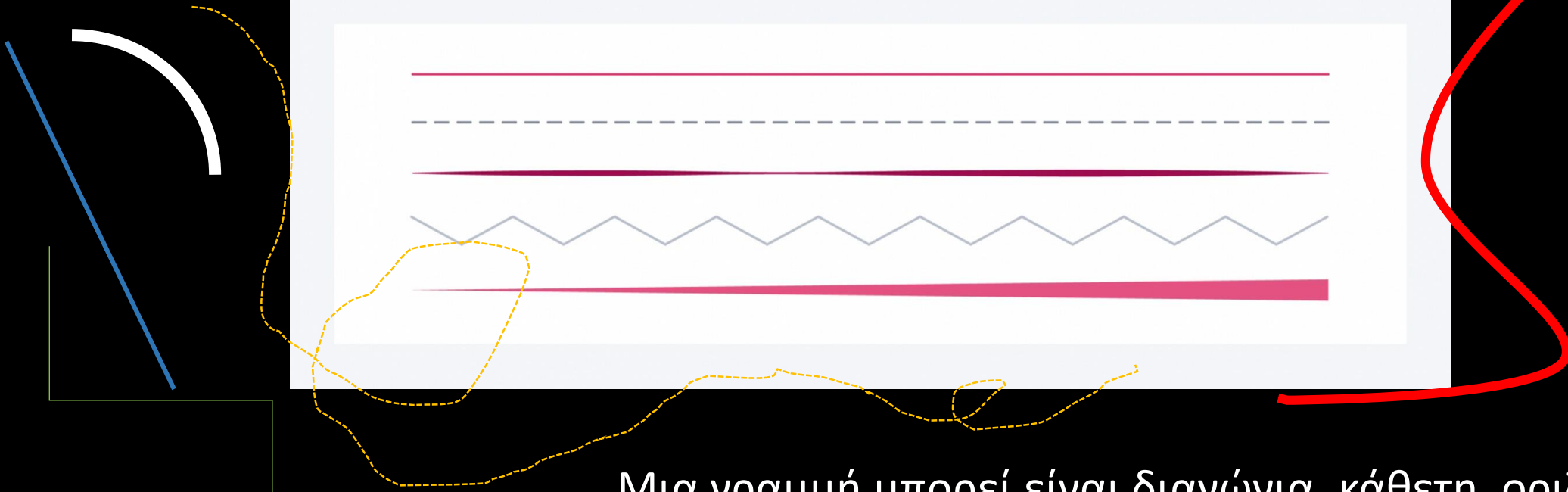

γραμμή

Η γραμμή είναι το ίχνος ενός κινούμενου σημείου.

Οι γραμμές δεν είναι απαραίτητο να είναι σχεδιασμένες σε μια επιφάνεια. Μπορεί να είναι ένα σύρμα ή μια χορδή ενός βιολιού, οι άκρες ενός τραπέζιου ή ένα μολύβι. Ακόμα μπορεί να είναι μια σειρά από σημεία που βρίσκονται κοντά και δημιουργούν την εντύπωση της γραμμής.

Μια γραμμή μπορεί είναι διαγώνια, κάθετη, οριζόντια ή κυματιστή. Μπορεί να έχει οποιοδήποτε πάχος, μέγεθος, σχήμα, θέση, κατεύθυνση, ένταση. Τα σημεία δημιουργούν γραμμές και οι γραμμές δημιουργούν σχήματα. Μια γραμμή μπορεί να έχει κι άλλα στοιχεία σχεδιασμού όπως χρώμα, υφή και κίνηση.

Οι γραμμές μπορούν να ελέγξουν τις σκέψεις και τα συναισθήματα του θεατή και να καθοδηγήσουν το βλέμμα μέσα στο χώρο.

Τι δηλώνει μια γραμμή

Οριζόντια γραμμή – ηρεμία, ειρήνη, ησυχία, σταθερότητα

Κάθετη γραμμή – δύναμη, ακαμψία, ευθύτητα

Διαγώνια γραμμή – ένταση, ενέργεια, κίνηση προς μια κατεύθυνση, ευθύτητα

Καμπυλωτή γραμμή – φύση, άνεση, χάρη

Γραμμή ζιγκ ζαγκ – νευρικότητα, θυμός, αγριότητα

Έντονη γραμμή – δύναμη, ακρίβεια, ένταση

Ελαφριά γραμμή – ευαισθησία, αδυναμία

Εργασία που μπορεί να γίνει σε Νηπιαγωγείο και Δημοτικό

Σε πιο μικρές ηλικίες μπορεί να γίνει σε μορφή ομαδικής διαδραστικής δραστηριότητας.

Έχοντας έτοιμες μπογιές σε βαζάκια καλούνται τα παιδιά να διαλέξουν ένα χρώμα και να ετοιμαστούν να ακολουθήσουν οδηγίες.

Παράδειγμα –

Κάντε όλοι ένα κύκλο

Αλλάξτε θέση με το διπλανό σας

Ζωγραφίστε ακόμα ένα κύκλο πιο μεγάλο

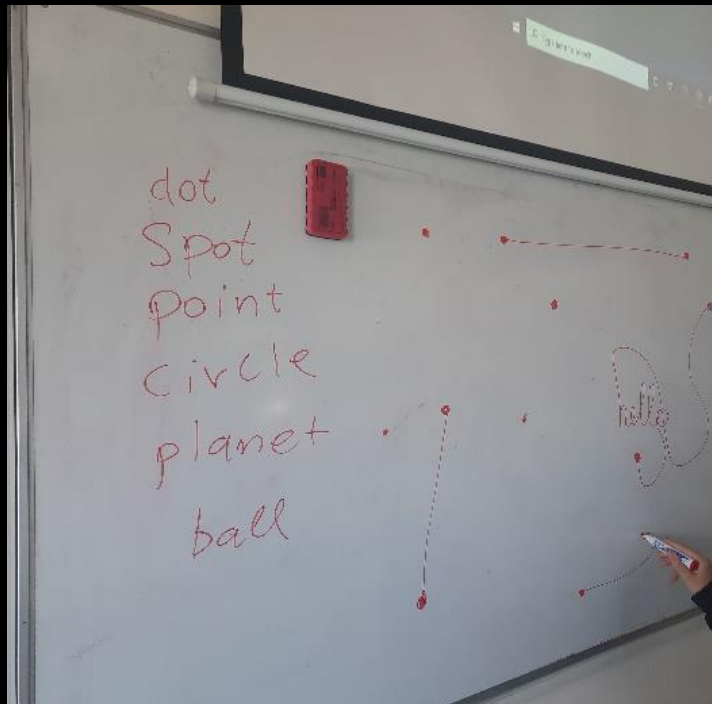
Κάντε γύρω γύρω γραμμές

Ξεκινήστε να περπατάτε και να φτιάχνετε μια γραμμή συνεχόμενη μέχρι να σας πω στοπ!

ΚΟΚ

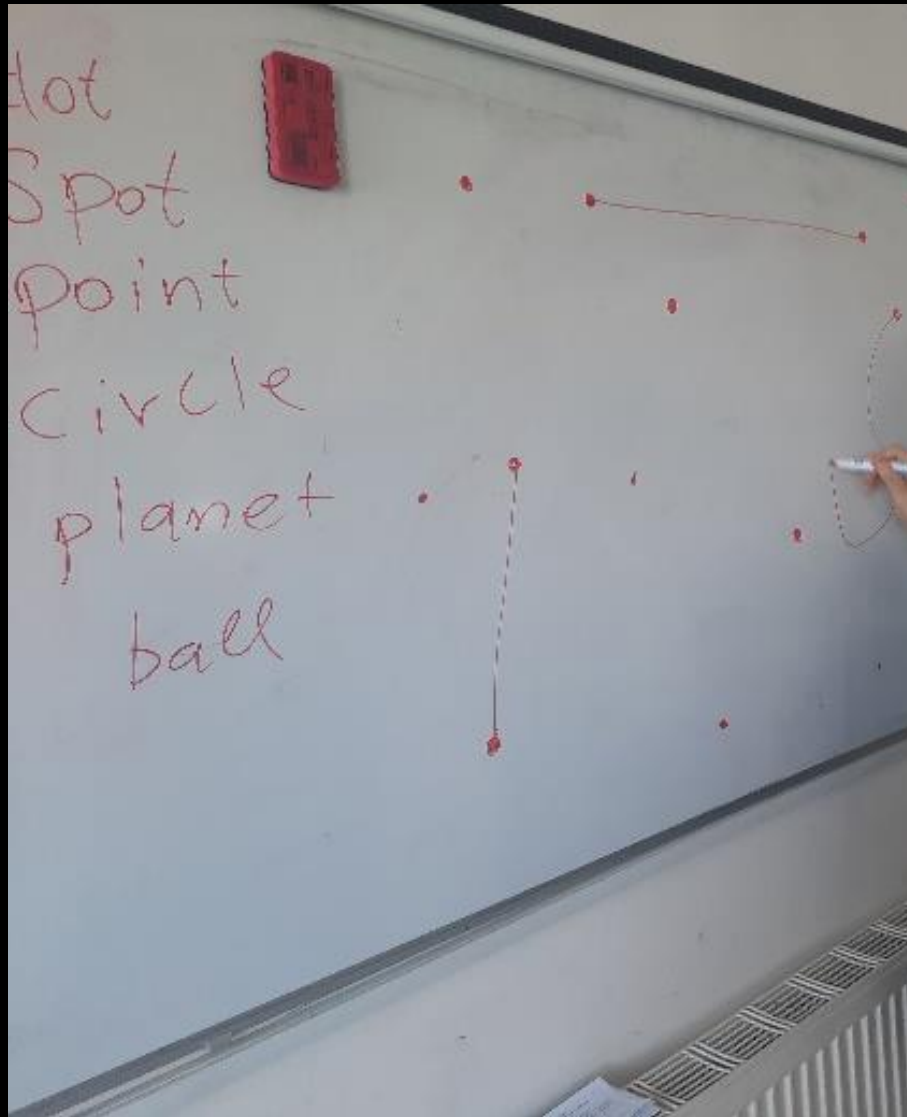
Έχοντας όλα τα προηγούμενα υπόψη προσπαθώ να βρίσκω εργασίες που θα μπορέσουν όλοι οι μαθητές ανεξαρτήτως επιπέδου να επιτύχουν. Δεν δείχνω ποτέ προκαθορισμένο αποτέλεσμα, απλά δίνω τα στοιχεία και τον σκοπό. Εμπλέκοντας τους στη διαδικασία του μαθήματος και στην εξέλιξη του, νιώθουν σημαντικοί στο σύνολο και τους δημιουργείται η περιέργεια για δημιουργία.

Ένα από τα μαθήματα σχετικά με τα σημεία και τις γραμμές είναι το παρακάτω.

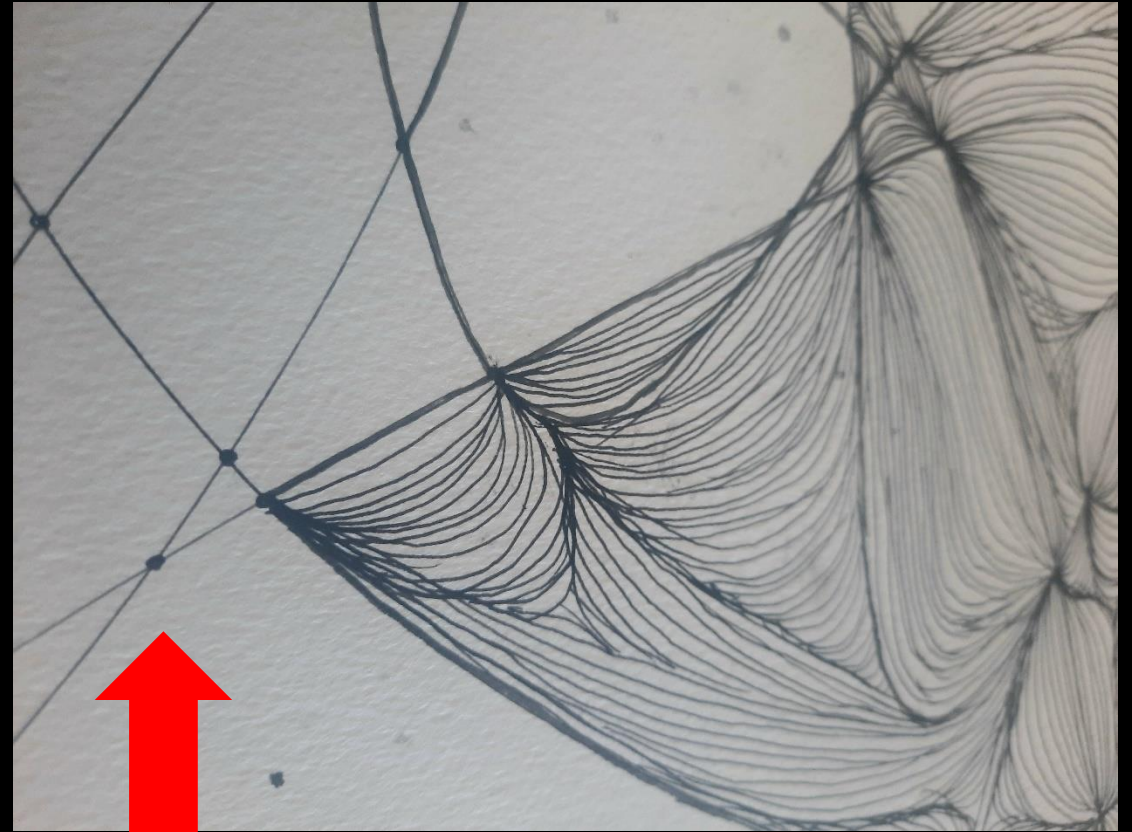
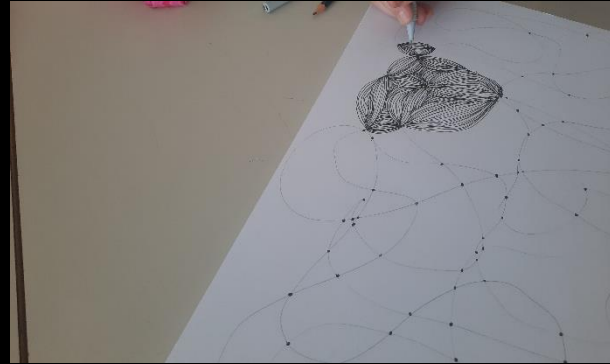

Ξεκινώ τοποθετώντας ένα σημείο στον πίνακα της τάξης και τους ρωτώ τι βλέπουν, και επισημαίνω ότι δεν υπάρχει λάθος ή σωστή απάντηση.

τέλεια / σημείο / κύκλος / πλανήτης / μπάλα / τρύπα / λεκές / αστέρι και άλλα διάφορα

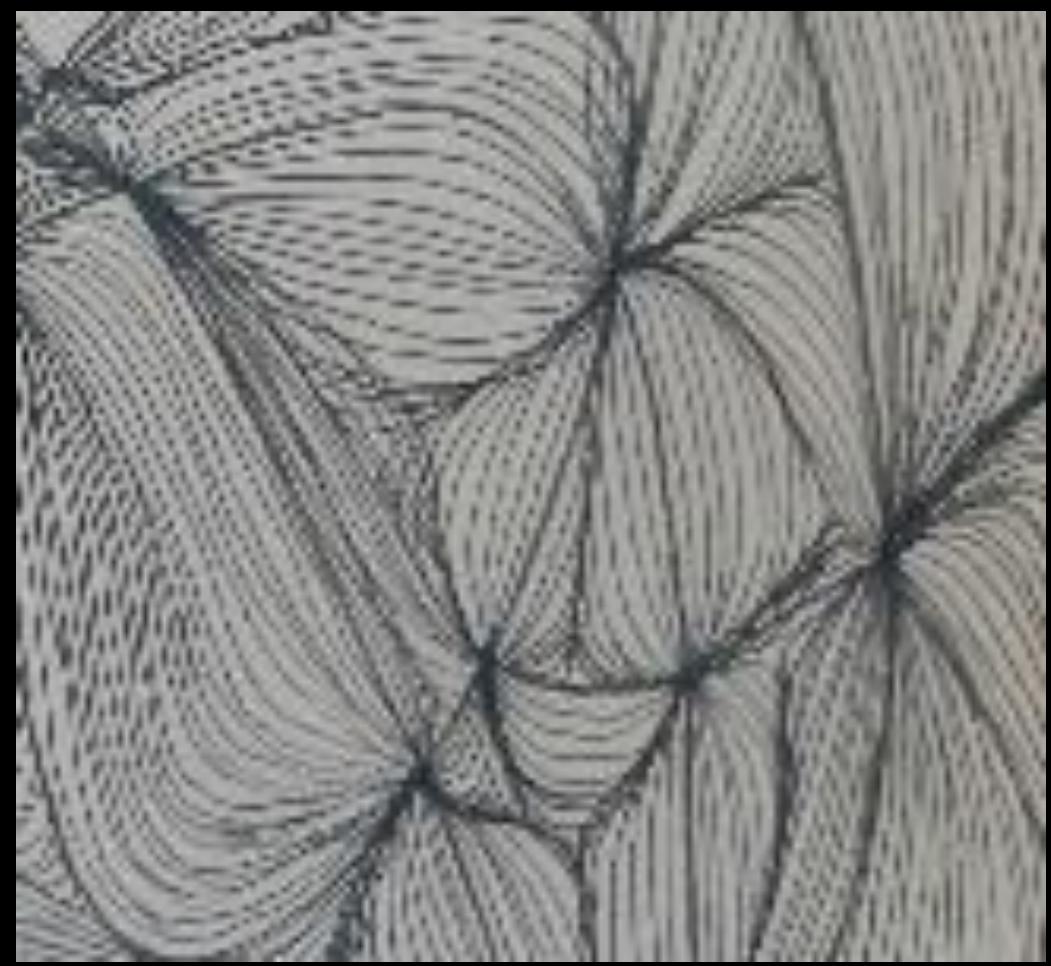
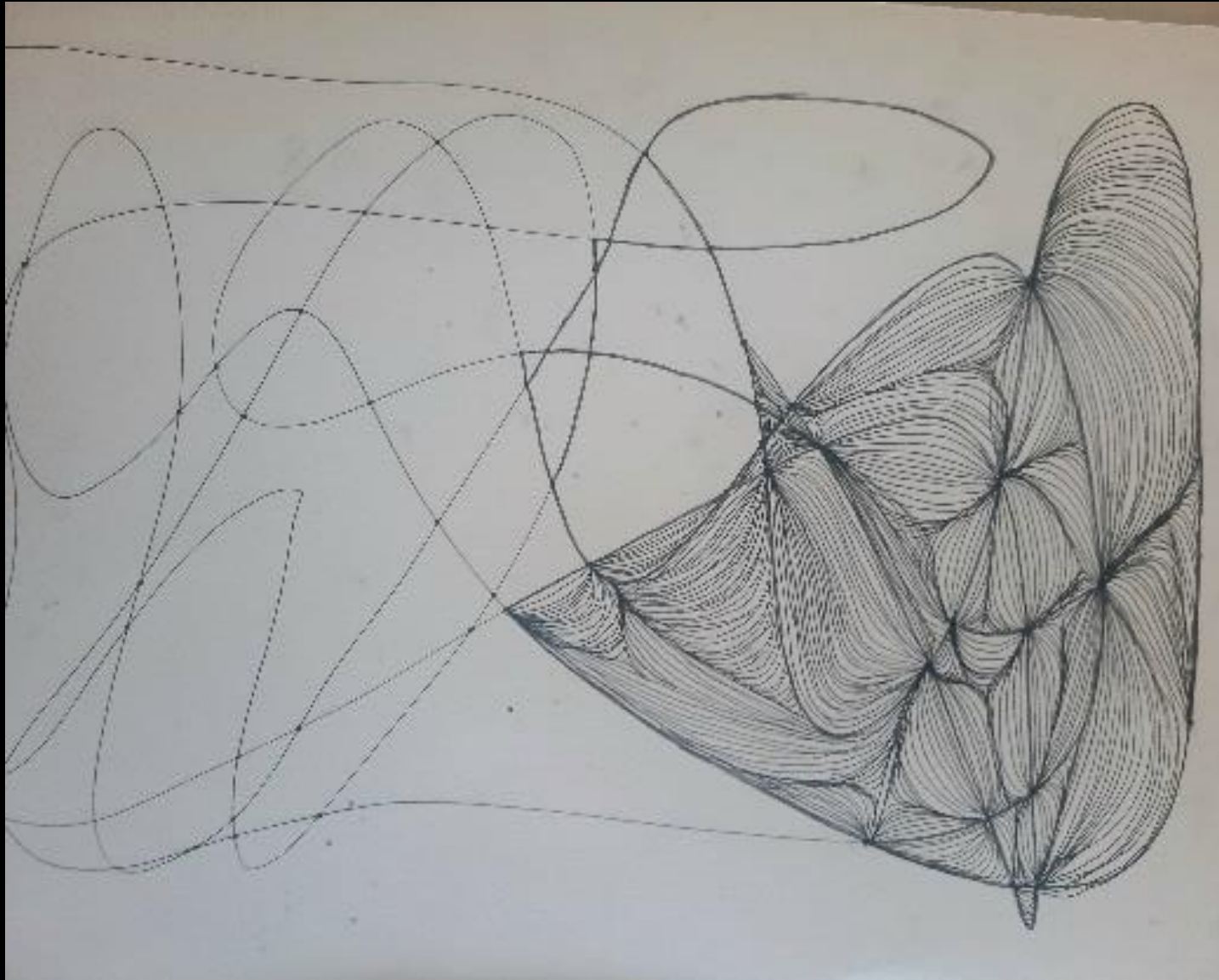
Μετα καλώ έναν έναν τους μαθητές να ενώσουν τις τελείες με διάφορα είδη γραμμών... Σιγά σιγά δημιουργείτε ένα δίκτυο γραμμών ενώνοντας σημεία και τα δικά τους ίχνη. Έτσι νιώθουν ότι ενώνονται μεταξύ τους και δημιουργούν ένα νέο χώρο δράσης.

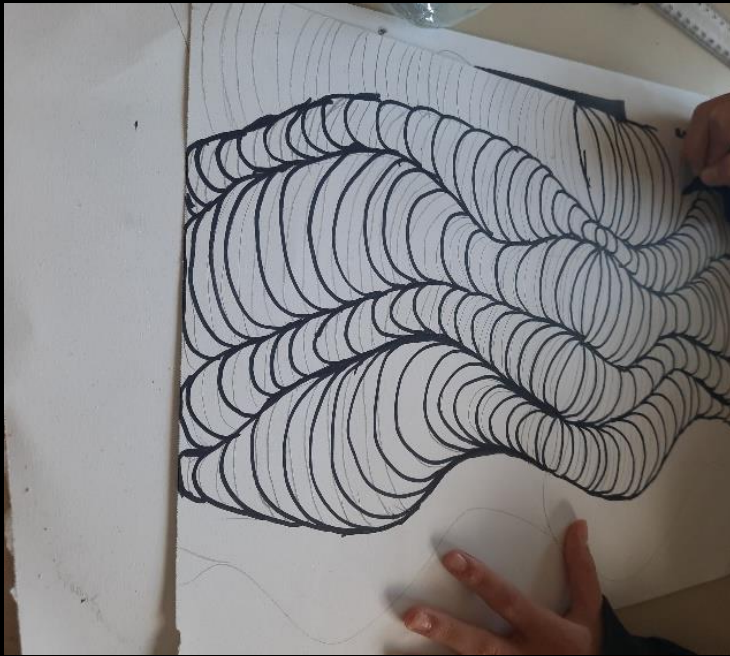

Στη συνέχεια σε ένα κομμάτι χαρτί καλούνται να κάνουν μια συνεχόμενη ανακατεμένη γραμμή – μουντζούρα. Μετά πρέπει να δημιουργήσουν τελείες στα **σημεία που συναντιούνται οι γραμμές.**

Με αυτό τον τρόπο ο καθένας δημιουργεί το δικό του χώρο όπου θα δράσει. Η επόμενη κίνηση είναι να ενώσουν τις τελείες – σημεία με καμπύλες γραμμές – εδώ χρειάζεται παρατηρητικότητα, συντονισμός και έλεγχος ότι γίνεται σωστά η άσκηση.

Στην ερώτηση: - Κυρία είναι ωραίο? **Απαντώ:** - αν είναι σωστά δημιουργημένο θα είναι και ωραίο και όμορφο!

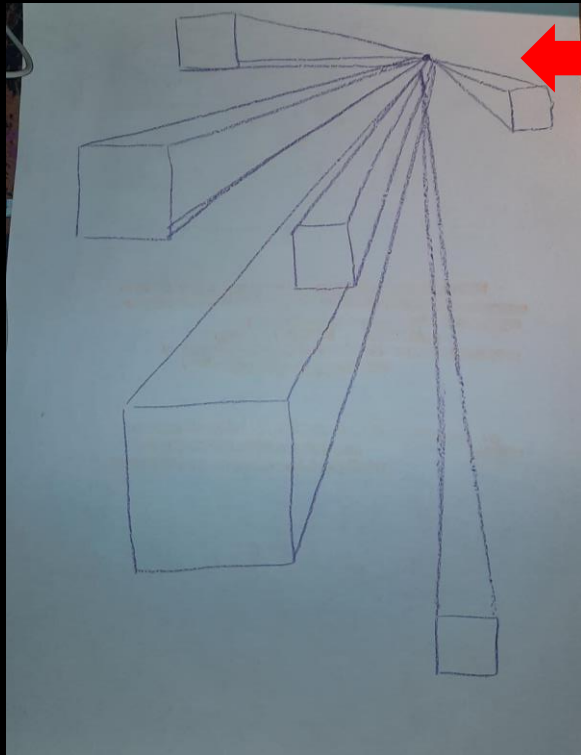

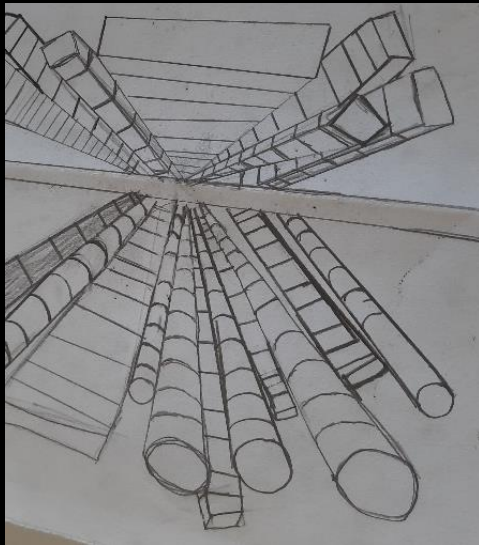
Το τελικό τους σχέδιο μετά την εξάσκηση με τα σημεία και τις γραμμές είναι να δημιουργήσουν μια οπτική ψευδαίσθηση με τα ίδια στοιχεία και εμπνεόμενοι από το κίνημα τέχνης Op Art που το κυρίαρχο στοιχείο είναι οι γραμμές. Επίσης πρέπει να σκιάσουν με όποιο χρώμα θέλουν ούτως ώστε να φαίνεται τρισδιάστατο.

<https://www.youtube.com/watch?v=B8K4HXdHREA>

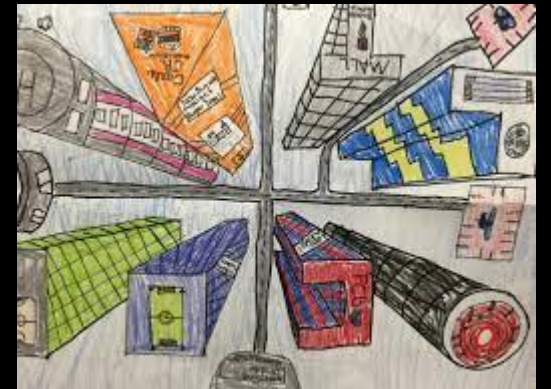
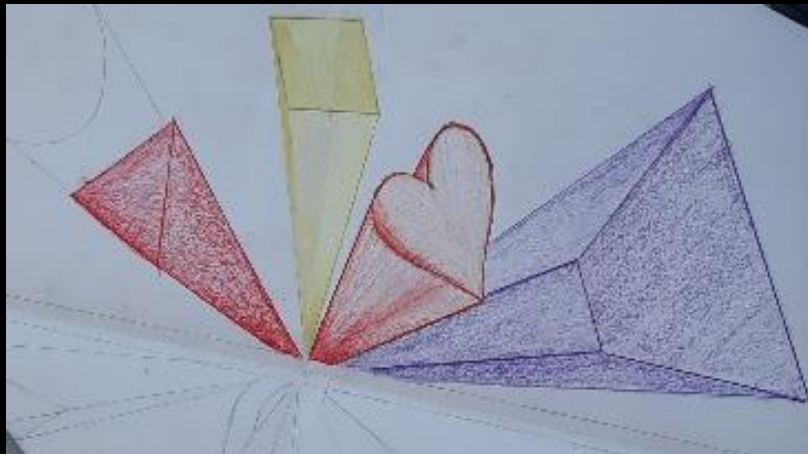
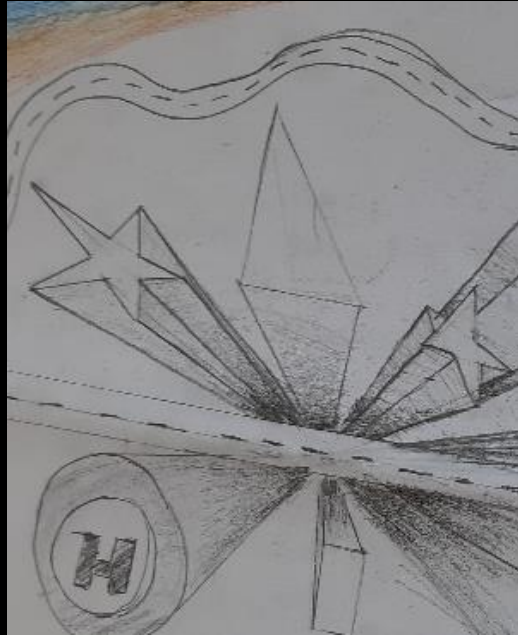
Ακόμα μια άσκηση που μπορεί να γίνει είναι με το σημείο φυγής. Τοποθετούν ένα σημείο όπου θέλουν στο χαρτί, καλούνται να σχεδιάσουν τετράγωνα σε διάφορα μεγέθη γύρω από το σημείο. Μετα πρέπει να ενώσουν τα σχήματα με το σημείο με ευθείες γραμμές δημιουργώντας τρισδιάστατα σχήματα και την ψευδαίσθηση του βάθους.

Μετά η εργασία τους είναι να βάλουν το σημείο φυγής στη μέση της σελίδας τους και δείχνοντας εικόνες για το πώς μοιάζει μια πόλη από ψηλά, καλούνται να δημιουργήσουν τη δική τους πόλη!

Διάφορα σχήματα κτιρίων, δρόμοι, πάρκα....
Με αυτή την εργασία εξασκούνται στην δημιουργία
τρισδιάστατου χώρου σε δισδιάστατη επιφάνεια.
Χρωματίζοντας το με σκούρες και φωτεινές αποχρώσεις
προσδίδουν βάθος.

Μαθαίνοντας στα παιδιά για τη γραμμή, τα ενδυναμώνουμε στο πώς να αντιλαμβάνονται ότι οι απλές γραμμές μπορούν να μετατραπούν σε σχήματα και στη συνέχεια σε περίπλοκα θέματα και συνθέσεις.

Οι γραμμές δημιουργούν όλες τις συνθέσεις ακόμα και τα σύμβολα που βλέπουν γύρω τους. Τα λογότυπα στις τσάντες τους, στα ρούχα τους, στα καταστήματα, στις συσκευασίες των προϊόντων που χρησιμοποιούν... τα γράμματα και οι αριθμοί είναι γραμμές και σημεία....

Οποιοδήποτε έντυπο χρησιμοποιούμε ακολουθεί κανόνες σχεδιασμού ούτως ώστε να μας περάσουν το επιθυμητό μήνημα.

Χρήσεις γραμμής στο σχέδιο

Οι γραμμές εξυπηρετούν αρκετούς ρόλους στο σχεδιασμό.

- **Οργάνωση διαχωρίζοντας ή ομαδοποιώντας στοιχεία**
ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η χρήση του συστήματος πλέγματος.
- **Δημιουργία υφής** χρησιμοποιώντας συγκεκριμένους τύπους γραμμών για να προτείνετε ή να προσομοιώσετε μια τραχιά ή λεία υφή.
- **Καθοδήγηση του ματιού** χρησιμοποιώντας γραμμές ως βέλη ή με άλλους τρόπους που οδηγούν το μάτι σε ορισμένα μέρη της σύνθεσης.

- **Δημιουργία κίνησης** με κυματιστές γραμμές που υποδηλώνουν κίνηση νερού ή διαφοροποίηση του πάχους της γραμμής για τη δημιουργία μιας ψευδαίσθησης σχήματος και κίνησης.

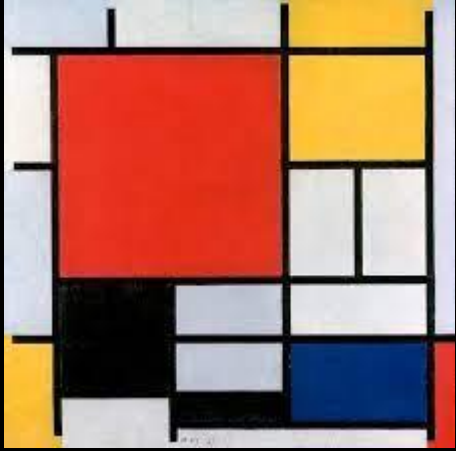

- **Κάντε μια δήλωση** χρησιμοποιώντας γραμμές διαφορετικών μεγεθών και αντίθεσης.

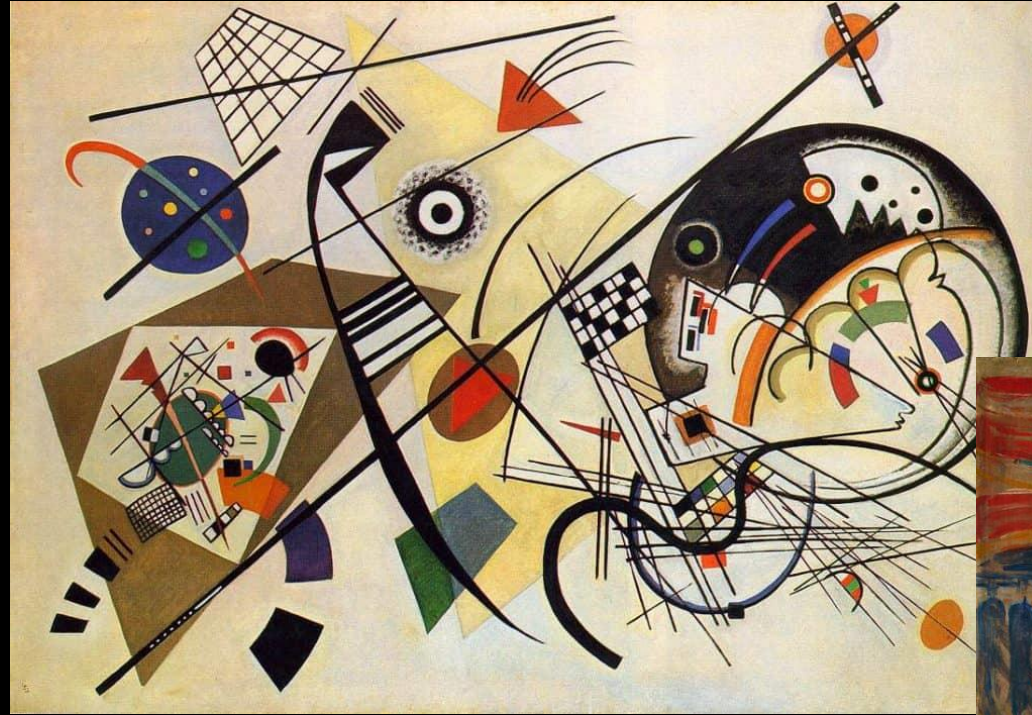

- **Μεταφορά καθολικών νοημάτων** χρησιμοποιώντας διακεκομμένες γραμμές για να προτείνετε κουπόνια, κυματιστές γραμμές για να προτείνετε νερό ή σπείρες για να προτείνετε μια δίνη δραστηριότητας.

Universal Symbols and Meanings		
 Arrows <ul style="list-style-type: none">• Directions	 Flags <ul style="list-style-type: none">• Nationality• Community	 Tech <ul style="list-style-type: none">• Wi-Fi• Power• Bluetooth
 Emojis and Social <ul style="list-style-type: none">• Emotion• Facial expressions	 Social Signs <ul style="list-style-type: none">• No smoking• Wheelchair accessible• Restrooms	

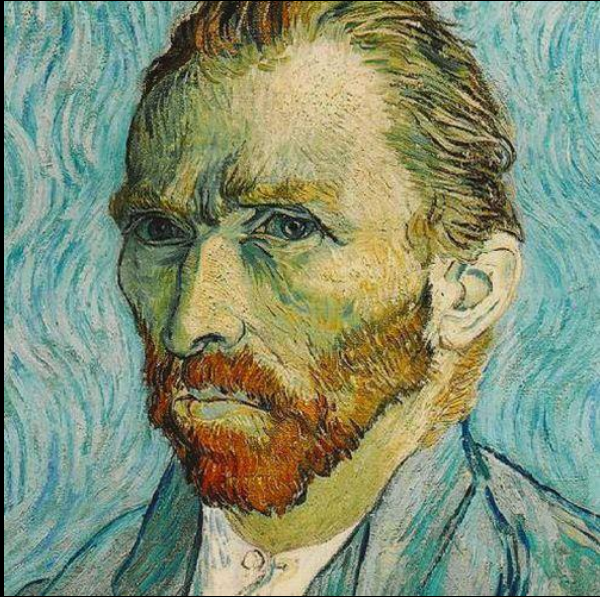
Mondrian

Kandinsky

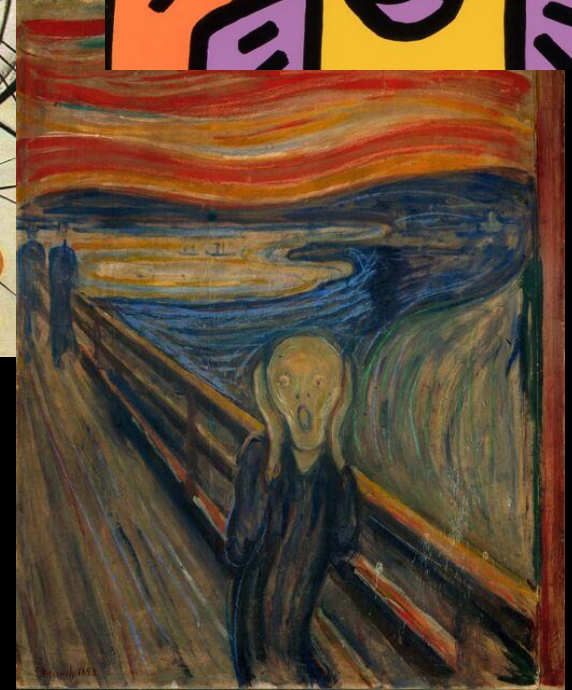
Harring

Van Gogh

**ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΑΝ ΚΥΡΙΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ
ΤΗ ΓΡΑΜΜΗ**

Munch

Kogler

Picasso

Pollock